

AUTOŘI a MENTOŘI

Příspěvek k blížícímu se stoletému výročí sběratelství výplatních otisků na území Československa

AUTOŘI A MENTOŘI

katalogů výplatních otisků z území Československa od roku 1926

Stoleté výročí zavedení výplatních strojů do poštovního provozu na našem území se nezadržitelně blíží. Sto let používání tohoto moderního prostředku vyplácení zásilek, jakož i stoleté výročí sběratelství výplatních otisků (dříve frankotypů) produktů výplatních strojů nastane v září 2026. S tímto výročím je více než příhodné si připomenout osobnosti, které tento sběratelský obor podporovali, zejména na úseku typologie a věcné či ilustrační katalogizace. Tyto osobnosti se velkou měrou zasloužili o to, že obor se mohl opřít o ověřené záznamy, jež využili sběratelé při tvorbě svých sbírek a někteří i exponátů. Bez seznamů, číselníků, katalogů a jiných podobných pomůcek by se tento obor nerozvinul do současné šířky a hloubky. Tyto důležité pomůcky se zasloužily o vytvoření cenných generálních, specializovaných a studijních sbírek poštovní historie, kam tento obor dozajista patří. Stojí za to si připomenout osobnosti, kteří autorsky a mentorsky zajistily rozvoj oboru sběratelství výplatních otisků z území Československa. Žily a tvořily ve své době a výsledky jejich práce jsou úměrné a poměrné době, ve které žily. Proto jejich pokusy posuzujeme ne měřítkem dneška plné digitálních přístrojů a pomůcek, ale očima tehdejší doby. Budme jim v pokoře za vše vděční. Na osobnosti legendární povahy, které již odešly do nebe výplatních otisků, si při pořádání svých sbírek vzpomeňme. Ty, které jsou mezi námi, poděkujme a oceňme jejich práci pro entitu sběratelů výplatních otisků. A hlavně oceňme práci autorů a mentorů.

Autoři jsou důležití pro vytvoření katalogů s milióny častou únavných údajů, které potřebují ověřovat a prověřovat dnes a denně. Mentoři mezi ně patří též, i když nepřipojili k seznamům jediný údaj či přidali ověřené podklady. Mentoři autorům a sběratelům poskytli podporu, vedení a hlavně objektivní pohled. Byli nutní. Mezi mentoři patří i propagátoři sběratelství otisků z našeho území, kterých nebylo málo. O dvou se zmiňuji na konci seznamu autorů a mentorů. Otisky z našeho území měly štěstí hned na několik mentorů a podporovatelů, též i zahraničních. Někteří jsou uvedeni v seznamu, podrobně se v nich zmiňuji v mé nedávno vyšlé memoárové knize „Frankotypisté“ (2018).

Hold za práci s výsledky od roku 1926 do dnešních dní vzdávám, doufám, že i společně s entitou sběratelů výplatních otisků z území Československa, těmto autorům a mentorům. Velké díky.

Seznam osobností, často nezapomenutelných legend, je abecední. Prvními pokusy katalogizace byly chronologické seznamy Jaroslava Lešetického, F. T. Winklera a K. F. Pešáka (pokus knižní a pokus v periodickém tisku) završené dvěma díly studií Alberta Jonáše (1926 – 1934). Doposud posledními pokusy jsou rozsáhlý a dosud nepřekonaný elektronický katalog Roberta Di Casoly a Ivana Leiše zveřejněný zdarma na portálu www.kf0015.cz a elektronický katalog digitálních otisků nejnovější generace výplatních otisků v modré barvě na portálu [modrý.kf0015.cz](http://modry.kf0015.cz) (též zdarma a volně přístupný), o který pečuje webmaster Jiří Marko s kolektivem sběratelů.

Poslední katalogizační přínosy obsahují i typologické přehledy. K cizojazyčnému katalogu v angličtině vydal posléze Ivan Leiš dvoudílnou typologickou příručku v češtině (Československé výplatní otisky 1946 – 1992). Jako úvod k ostatním časovým úsekům mohou sloužit katalogy vydané v průběhu let (např. Katalog výplatních otisků z území Československa 1926 – 1939 a 1945 – 1948 autorů M. Bouška a I. Leiš a další). Mezitím se vytvořila řada potřebných seznamů a katalogů z pera různých autorů uvedených níže. Pokud jsem na někoho zapomněl, omlouvám se.

Náš dík zaslouží:

S. D. Barfoot

Miroslav Bouška

Bernhard Brunner

Roberto Di Casola

Heiner Dürst

Gerd Eich

Vladimír Feldmann

Hans – Joachim Förster

Otto Gleixner

A.A. Harris

Joel A. Hawkins

Luděk Janů

Pavel Jech

Albert Jonáš

Ivan Leiš

Jaroslav Lešetický

Gustav Manhardt

Mirko Marek

Ján Marenčik

Jiří Marko

Tomáš Novák

K. F. Pešák

Werner Simon

Richard Stambaugh

Pavel Stříteský

Ivan Tvrký

Karel Všeťka

F. T. Winkler

Zvláštní uznání a velké díky patří dvěma legendám, které koncem 20. a začátkem 30. let XX. století se zasloužily o důslednou propagaci a účinnou sběratelství čs. výplatních otisků za hranicemi našeho státu, i když žádný katalogů těchto otisků nevytvořily. Byli jimi Ernst Ehrmann a zejména Helmut Diers. Tito pánové na stránkách německého tisku vybojovali nepříjemný boj na téma „poštovní známka či výplatní otisk?“. Tak, jak tomu bylo u nás mezi Jaroslavem Lešetickým a Ervínem Hirschem.

Obor potřebuje další katalogizaci a čeká na nové autory, mentory a osobnosti.

RAD 9. 4. 2019 ILE